

การใช้กลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อลดความเสี่ยงภัยพิบัติในพื้นที่เทศบาลตำบลปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

Applying Ecotourism Management Strategies to Reduce Disasters Risk in Pak Payoon Municipality, Phattalung Province

คัมภีรดา ปือโต Kumpeerada Beatho¹

สมพร คุณวิชิต Somporn Khunwishit²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลกระทบที่เกิดจากภัยพิบัติในพื้นที่เทศบาลตำบลปากพะยูน จังหวัดพัทลุง 2) ศึกษาการใช้กลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ และ 3) เสนอแนะแนวทางการใช้การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ใช้ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาค้นคว้าเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสิ้น 26 คน ได้แก่ ผู้นำและตัวแทนจากภาครัฐ ผู้นำและตัวแทนชุมชน ตัวแทนจากผู้ประกอบการ และตัวแทนจากภาคเอกชน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์โดยวิธีการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

ผลการศึกษาพบว่า ผลกระทบที่เกิดจากภัยพิบัติในพื้นที่มี 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านกายภาพ โครงสร้างสาธารณูปโภคได้รับความเสียหาย ภาคการเกษตรได้รับความเสียหาย และระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมได้รับความเสียหายและเสื่อมโทรม (2) ด้านสังคม ประชาชนมีความเครียดและวิตกกังวลเกี่ยวกับการดำรงชีวิตประจำวันและผลกระทบจากโรคติดต่อ และ (3) ด้านเศรษฐกิจ รายได้ของประชาชนลดลง ผลผลิตการเกษตรและประมงไม่สามารถจำหน่ายสู่ตลาดได้ ในเรื่องการใช้กลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ พบว่า สามารถแบ่งได้ 4 มิติ ได้แก่ (1) การใช้กลยุทธ์การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์น้ำ (2) การใช้กลยุทธ์การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศ (3) การใช้กลยุทธ์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน และ (4) การใช้มาตรการจากภาครัฐเพื่อลดความเสี่ยงภัยพิบัติ ทั้งนี้ขอเสนอแนะจากงานวิจัยแบ่งได้ 2 ระดับ คือ (1) ระดับนโยบาย หน่วยงานภาครัฐควรมีการจัดประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์ และสนับสนุนความรู้ด้านเทคนิค วิชาการ เทคโนโลยีในการจัดการภัยพิบัติและควรมีการสร้างภาคีเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอก เพื่อขยายฐานการท่องเที่ยวและสร้างความร่วมมือในการจัดการภัยพิบัติ (2) ระดับชุมชน ควรมีการปลูกจิตสำนึกช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อม ควรจัดทำคู่มือในการรักษาสิ่งแวดล้อม และควร

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

E-mail: miiyah.sohot@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

E-mail: somporn.kh@psu.ac.th

มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เช่น การเชิญชวนประชาชนและนักท่องเที่ยวสร้างเส้นทาง การท่องเที่ยวสีเขียว โปรแกรมทัวร์กิจกรรมอนุรักษ์ปลูกป่าชายเลน เป็นต้น

คำสำคัญ : การลดความเสี่ยงภัยพิบัติ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เทศบาลตำบลปากพะยูน การบริหารจัดการภาครัฐ

Abstract

This study's goals are to: 1) analyze the impacts of disasters in the Pak Payoon Municipality, Phattalung Province; 2) investigate the usage of ecotourism strategies to reduce disaster risk; and 3) suggest ecotourism strategies to reduce disaster risk in the future. Qualitative research techniques were applied. In-depth interviews and documentary research were used to gather the data. A total of 26 individuals from different organizations participated in in-depth interviews. The data triangulation approach was used to verify the data, and the induction methodology was used for analyzing data.

Results show that previous disasters created 3 types of impacts to the communities. These include (1) physical impacts (damage to infrastructure, agriculture, ecosystem and the environment), (2) social impacts (stress and wariness about daily life and illness), and (3) economic impacts (reduction of income, agricultural products and fishery). In terms of ecotourism strategies, there have been 4 types of ecotourism initiatives implemented to reduce disaster risk in the areas. These include (1) natural resource recovery strategy, (2) biodiversity conservation strategy, (3) community tourism and infrastructure development strategy, and (4) disaster risk reduction measures by government agencies. This research provides two levels of recommendations – policy level and community level. At the policy level, related government agencies should allocate budget for equipment procurement, provide technical and knowledge support, and network with relevant organizations to promote ecotourism and disaster risk management. At the community level, awareness on natural resource and environment conservation should be raised among the general public, handbooks for natural resource and environment conservation should be developed, and ecotourism activities should be more promoted.

Keywords: Disaster Risk Reduction, Ecotourism, Pak Payoon Municipality, Public Administration

บทนำ

ในบริบทพื้นที่เทศบาลตำบลปากพะยูนเป็นพื้นที่ติดทะเลสาบสงขลา มีการจำหน่ายและส่งออกผลผลิตทางการประมง ไม่ว่าจะเป็นกุ้งก้ามกราม ปลาชี่ดั่ง และเป็นพื้นที่สำหรับการเกษตร เช่น การปลูกยางพารา การปลูกพืชผัก ผลไม้ ใช้สำหรับการดำรงชีวิตและจำหน่ายแก่ตลาดภายนอก ซึ่งในลักษณะภูมิประเทศเทศบาลตำบลปากพะยูนมีอาณาเขตติดทะเลสาบสงขลา จึงมักเกิดภัยพิบัติไม่ว่าจะเป็น วาตภัย อุทกภัย อย่างเช่นสถานการณ์เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ.2564 ได้เกิดเหตุอุทกภัยเนื่องจากมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดปกคลุมอ่าวไทยและภาคใต้ ส่งผลให้ฝนตกหนัก ภัยพิบัติครั้งนี้มีน้ำป่าไหลหลากและน้ำล้นตลิ่งทำให้เกิดอุทกภัยขึ้นในพื้นที่ ซึ่งภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินครั้งนี้ได้ยุติเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2564 ภัยดังกล่าวเป็นภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินก่อให้เกิดความเสียหายต่อร่างกาย สภาพจิตใจ ทรัพย์สิน พื้นที่การเกษตร ประมง ปศุสัตว์ สิ่งสาธารณประโยชน์ และระบบนิเวศวิทยาได้รับความเสียหาย (สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดพัทลุง, 2564) ดังนั้นการจัดการภัยพิบัติในชุมชนจึงมีความสำคัญในการช่วยบรรเทาความเดือดร้อนให้กับผู้ได้รับผลกระทบ สำหรับประเทศไทยมีแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550 เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดการสาธารณภัย แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะปฏิบัติการกิจด้านการป้องกันและบรรเทาให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

แนวทางที่เป็นทางเลือกในการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติได้อย่างยั่งยืนรูปแบบหนึ่งคือการใช้กลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการสร้างความรู้ด้านการอนุรักษ์ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา รวมทั้งสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กระตุ้นความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ ได้แก่ (1) การนั่งเรือชมนกนางแอ่น ชมปลา ชมวิถีชีวิตชาวประมง (2) การจัดกิจกรรมปล่อยพันธุ์กุ้ง พันธุ์ปลา และ (3) กิจกรรมการปลูกป่าชายเลนสำหรับประชาชนนักเรียน

ดังนั้นจึงเห็นว่าการใช้กลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติในพื้นที่เทศบาลตำบลปากพะยูน สามารถนำแนวทางการใช้กลยุทธ์การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ และป้องกันภัยที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ถึงแม้การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติเป็นบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานรัฐ แต่ในปัจจุบันพบว่าภัยพิบัติที่เกิดขึ้นได้มีความหลากหลายซับซ้อนมากขึ้นไม่สามารถจำกัดพื้นที่ได้และอาจมีความรุนแรงเกินกว่าหน่วยงานรัฐภาคส่วนเดียวจะสามารถบริหารจัดการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติได้ หากไม่มีแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติที่ถูกต้อง จะทำให้ส่งผลกระทบต่อด้านกายภาพ ด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม จึงเป็นเหตุผลในการศึกษาหาแนวทางเพื่อนำไปสู่คำตอบในการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ว่าควรมีแนวทางอย่างไร เพื่อให้เกิดผลกระทบและความเสียหายน้อยที่สุด

ฉะนั้น จากความจำเป็นข้างต้นนำมาสู่การวิจัยครั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดจากภัยพิบัติในพื้นที่เทศบาลตำบลปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

2. เพื่อศึกษาการใช้กลยุทธ์การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติในพื้นที่เทศบาลตำบลปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ

ทบทวนวรรณกรรม และการพัฒนาสมมติฐาน

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ มีการให้ความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง และให้ชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน และสร้างจิตสำนึกให้ทุกฝ่ายร่วมกันรับผิดชอบต่อระบบนิเวศอย่างยั่งยืน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2542)

กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545 อ้างถึงใน ศุภธิดา ก้อนศิลา, 2555) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการให้ความสำคัญในการศึกษา และสร้างจิตสำนึกการท่องเที่ยว รวมถึงเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อเพิ่มรายได้แก่ชุมชนเป็นสำคัญ โดยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสำคัญสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญ

จึงสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ถือเป็นการท่องเที่ยวโดยการเดินทางไปแหล่งธรรมชาติหรือแหล่งวัฒนธรรม อย่างมีความรับผิดชอบต่อธรรมชาติและตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะให้ความสำคัญในการให้ความรู้ ความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกในการท่องเที่ยว รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นและประชาชนในท้องถิ่นในการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนโดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือการไปก่อกวนระบบนิเวศของทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมการสร้างรายได้แก่ชุมชนในพื้นที่

แนวคิดการจัดการภัยพิบัติ

ศิวพร โพธิวิทย์ (2553 อ้างถึงใน ทวีดา กมลเวช) ได้ให้ความหมายของการบริหารจัดการภัยพิบัติและภาวะฉุกเฉิน ว่าเป็นการจัดการสถานการณ์ฉุกเฉินอันเกิดจากสิ่งที่เป็นภัยธรรมชาติ ไม่ใช่เป็นภัยจากธรรมชาติ และภัยที่มนุษย์กระทำ ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลกระทบจากภัยพิบัติสามารถแบ่งได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

1. ผลกระทบทางกายภาพ (Physical Impact) เป็นผลกระทบที่สามารถมองเห็นได้ โครงสร้างสาธารณูปโภคภายในชุมชน ที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อมพื้นที่การเกษตรเสียหาย

2. ผลกระทบทางสังคม (Social Impact) ผลกระทบทางสังคมไม่มีความแน่นอน กระทบด้านสุขภาพ ด้านจิตวิทยา ส่งผลให้เกิดความเครียด อាកารโศกเศร้าเสียใจ

3. ผลกระทบทางเศรษฐกิจ (Economic Impact) เป็นผลกระทบที่เชื่อมโยงกับตัวเงิน อันส่งผลกระทบต่อชุมชน รายได้ของเมืองลดลง (Lidell & Practer, 2003; Fother-grill et al., 1999; Lindell et al., 2007 อ้างถึงใน สมพร คุณวิชิต, 2561)

แนวทางการลดผลกระทบจากภัยพิบัติ

การลดผลกระทบจากภัยพิบัติ มีหลักการและแนวทางสำคัญ คือ การลดระดับความ ล่อแหลมหรือการรับต่อภัย การลดความเปราะบางและลดโอกาสที่จะเกิดภัย หากสามารถดำเนินการได้ สามารถช่วยลดความสูญเสียที่อาจจะเกิดขึ้นได้ กล่าวคือ การลดผลกระทบจากภัยพิบัติมีปัจจัยที่จะเป็น ตัวกำหนดระดับความเสียหายหรือระดับผลกระทบจากภัยพิบัติ สามารถอธิบายได้ดังนี้ 1) ความ ล่อแหลม หรือการเปิดรับภัย หมายถึง สภาพที่ผู้คน ระบบสาธารณูปโภค ที่อยู่อาศัย ทรัพย์สินต่าง ๆ ของมนุษย์ ตั้งอยู่ในพื้นที่เสี่ยงที่อาจจะได้รับผลกระทบจากภัย (UNISDR, 2017 อ้างถึงใน สมพร คุณวิชิต, 2561) มีความสอดคล้องกับกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของไทย กล่าวไว้ว่า ความ ล่อแหลมหรือการเปิดรับความเสี่ยงของผู้คน อาคารบ้านเรือน ทรัพย์สิน ตั้งอยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยและอาจ ได้รับความเสียหาย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2559 อ้างถึงใน สมพร คุณวิชิต, 2561)

มาตรการลดผลกระทบจากภัยพิบัติ

สมพร คุณวิชิต (2561) ได้อธิบายว่า การพิจารณาถึงทางเลือกความเหมาะสมของการ การสร้างบ้านเรือน โครงสร้างพื้นฐาน ระบบสาธารณูปโภค พื้นที่การทำเกษตรกรรม ให้มีผลกระทบน้อย ที่สุด นำไปสู่การแบ่งประเภทของมาตรการเพื่อลดผลกระทบจากภัย ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. มาตรการเชิงโครงสร้าง เป็นมาตรการเกี่ยวกับโครงสร้างสิ่งปลูกสร้างเชิงวิศวกรรม ให้มีความสามารถต้านทาน ทนทานต่อภัยที่อาจจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา เช่น ทางระบายน้ำท่วม เพื่อ เป็นทางระบายน้ำเมื่อเกิดน้ำท่วม หรือกำแพงกันคลื่น เพื่อป้องกันฝั่งจากการปะทะของคลื่นทะเล

2. มาตรการที่ไม่ใช่โครงสร้าง

เป็นมาตรการที่ไม่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างเชิงวิศวกรรมหรือเทคโนโลยี เป็นการ ใช้เครื่องมือเชิงนโยบายในการปรับพฤติกรรมตัวแสดงต่าง ๆ เช่น กลุ่มผู้พัฒนาธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ เพื่อให้ตัวแสดงเหล่านั้นไม่นำไปสู่ความเสี่ยงในการเกิดภัยพิบัติหรือได้รับผลกระทบน้อยที่สุด

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ไพฑูรย์ พงศบุตร (2544 อ้างถึงใน บานชื่น และเพ็ญศรี, 2559) ได้อธิบายว่า การพัฒนาอย่าง ยั่งยืน คือ การอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างพอดี เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปในระยะยาว และมีการกระจายผลประโยชน์ให้แก่คนส่วนใหญ่ รวมทั้งการสร้างความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

หลักการสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นการสร้างความสมดุลระหว่าง 3 มิติ อันได้แก่ มิติ เศรษฐกิจ มิติสังคม และมิติสิ่งแวดล้อม ที่มุ่งเน้นการพัฒนาให้มีความยั่งยืนปัจจุบันสู่รุ่นอนาคต ดังนี้

1. มิติของการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืนซึ่งเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจให้มีความเจริญอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถกระจายรายได้ให้เอื้อต่อประโยชน์ประชาชนในสังคม
2. มิติของการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนซึ่งเป็นการพัฒนาศักยภาพของคนให้มีความรู้ ความสามารถ เพิ่มสมรรถนะ และขีดความสามารถในการพัฒนาคนให้สังคมมีคุณภาพและเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้
3. มิติของการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนซึ่งเป็นการนำทรัพยากรธรรมชาติไปใช้ในปริมาณที่เหมาะสม ระบบนิเวศสามารถฟื้นกลับสู่สภาพเดิมได้เอง (สุทธิดา ศิริบุญหลง, 2554)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่งานวิจัยของ เมธาวิ บูหงาเรือง (2562) และภาวิณี แก้วดาทิพย์ (2559) พบว่า การจัดการเรื่องศักยภาพและระดับความรู้ ความเข้าใจของผู้นำและประชาชนเพื่อเพิ่มความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ต่อมาการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดความร่วมมือจากทุกภาคส่วนและสร้างความตระหนักมีจิตสำนึกในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พร้อมทั้งมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ พบในงานวิจัยของกรรณก เกิดสังข์ (2560) ในด้านการใช้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อให้การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความยั่งยืน ได้แก่งานวิจัยของรัฐกานต์ สามสี (2558)

ในด้านการจัดการภัยพิบัติ ได้แก่งานวิจัยของณภัทร จินเดหวา (2563) พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน รวมถึงศักยภาพของผู้นำ และชุมชนเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการจัดการภัยพิบัติ และสามารถปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตน ในส่วนการเตรียมความพร้อม การรับมือ และการฟื้นฟูจากภัยพิบัติ เพื่อเพิ่มความสามารถในการรับมือที่ถูกต้อง ได้แก่งานวิจัยของ รณณภัทร พันโกฏ (2560) และการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการจัดการภัยพิบัติและการรับรู้ความเสี่ยงจากภัยพิบัติเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและสร้างความตระหนักในการจัดการภัยพิบัติพร้อมทั้งนำความรู้ที่ได้มาไปปฏิบัติเมื่อเจอเหตุการณ์จริง พบในงานวิจัยของพุทธิวิมล คชรัตน์ (2557)

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาค้นคว้าเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึก เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ทั้งสิ้น 26 คน ได้แก่ ผู้นำองค์กรหรือตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ผู้บริหารท้องถิ่นหรือบุคลากรที่รับผิดชอบงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภัยพิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ผู้นำองค์กรหรือตัวแทนจากภาครัฐที่เกี่ยวข้อง (ผู้บริหารหรือบุคลากรที่รับผิดชอบงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภัยพิบัติในองค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้อง) ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลปากพะยูน ประชาชนที่เคยได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผู้นำศาสนาและผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการร้านค้า

ผู้ประกอบการธุรกิจที่พัก ผู้ประกอบการร้านอาหาร จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยวิธีการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาประกอบด้วยประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ผลกระทบที่เกิดจากภัยพิบัติในพื้นที่เทศบาลตำบลปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

1.1 ผลกระทบด้านกายภาพ

ความเสียหายจากภัยพิบัติตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 – 2562 มีจำนวนครัวเรือนที่ได้ผลกระทบ จำนวน 793 ครัวเรือน นับเป็นมูลค่าความเสียหาย 1,655,425 ล้านบาท ในด้านทรัพย์สิน บ้านเรือนที่พัก ร้านค้า แหล่งท่องเที่ยวได้รับความเสียหาย โครงสร้างสาธารณูปโภคภายในชุมชน เช่น ไฟฟ้า ประปา ตลาดสด ได้รับความเสียหาย ในด้านการเกษตร ได้รับความเสียหายอย่างมาก เช่น สวนยาง สวนปาล์ม ได้รับความเสียหาย พร้อมทั้งระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อมได้รับความเสียหาย ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

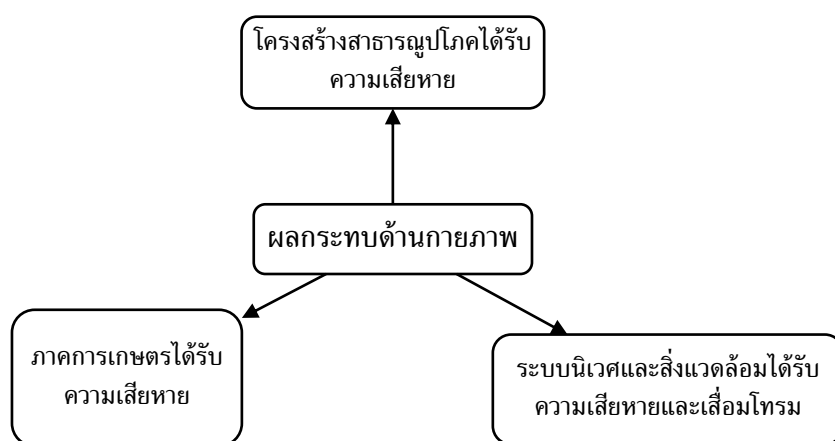
“...ได้รับผลกระทบ เช่น บ้านเรือนได้รับความเสียหายและทางร้านและโกดังได้รับผลกระทบหลังคาเปิดพายุเข้า”

(ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 5, 29 พฤศจิกายน 2565, สัมภาษณ์)

“...น้ำไม่ไหล ไฟไม่ติด ร้านค้า ตลาดสด ร้านสะดวกซื้อ ตู้เอทีเอ็ม ทำเรื่องยังกระทบสวนยาง ได้รับความเสียหาย”

(ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 9, 30 พฤศจิกายน 2565, สัมภาษณ์)

สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ผลกระทบด้านกายภาพจากภัยพิบัติในพื้นที่เทศบาลตำบลปากพะยูน

1.2 ผลกระทบทางสังคม

ประชาชนได้รับผลกระทบในด้านความเครียด วิตกกังวล เนื่องจากการดำรงชีวิตประจำวันและความเป็นอยู่มีความลำบากมากขึ้น และทรัพยากรการประกอบชีพได้รับความเสียหาย พร้อมทั้ง

อุปกรณ์ในการประกอบอาชีพได้รับความเสียหายทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ ส่งผลให้เกิดภาวะเครียด จนต้องไปกู้หนี้ยืมสิน นอกจากนี้ได้รับผลกระทบจากโรคติดต่อ อาทิ โรคไข้หวัด โรคตาแดง โรคฉี่หนู โรคไข้เลือดออก ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

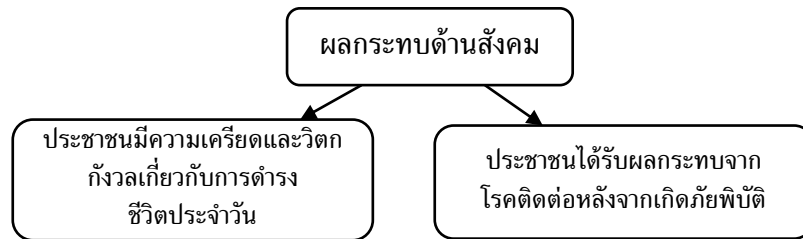
“...พวกโรคที่จะมากับน้ำ เช่น โรคน้ำกัดเท้า โรคไข้หวัด ตาแดง โรคฉี่หนู โรคไข้เลือดออก พวกนี้มีมาทุกทีที่มีน้ำมา”

(ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 4, 15 ธันวาคม 2565, สัมภาษณ์)

“...บางคนเขาก็เครียดนะ บางครอบครัวที่โดนหนักๆ พอเครียดๆ ขายของไม่ได้ ก็ไปค้าขายยาเสพติด บางครอบครัวก็ต้องไปกู้นอกระบบ ไปกู้หนี้ยืมสินมา”

(ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 5, 29 พฤศจิกายน 2565, สัมภาษณ์)

สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ผลกระทบด้านสังคมจากภัยพิบัติในพื้นที่เทศบาลตำบลปากพะยูน

1.3 ผลกระทบทางเศรษฐกิจ

รายได้ของชุมชนลดลง รายได้ของประชาชนลดลง ประชาชนที่ประกอบอาชีพแม่ค้าพ่อค้าในตลาดสดได้รับผลกระทบมากที่สุด เพราะสูญเสียรายได้ เนื่องจากไม่สามารถจำหน่ายสินค้าได้ และพืชผลทางการเกษตร และอาหารทะเล เน่าเสีย ไม่สามารถจำหน่ายออกสู่ตลาดภายนอกได้ ผู้ประกอบร้านค้า ร้านอาหารไม่สามารถประกอบอาชีพได้ต้องปิดชั่วคราว เนื่องจากมีน้ำท่วมขัง ดังคำสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“...ต้นยางล้มกันเป็นแถวๆ ของผมเองก็โดนไปเยอะ ต้องตัดยกใหม่ ปลุกใหม่กัน กระทั่งรายได้ กระทั่งจิตใจ”

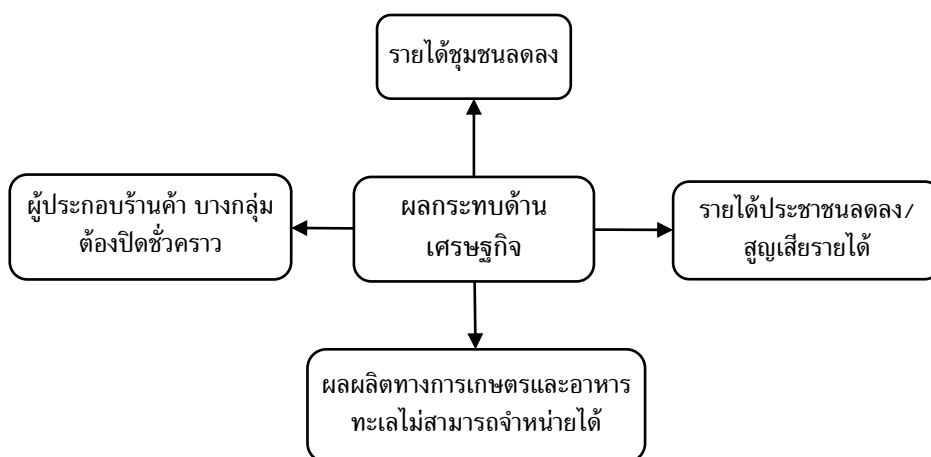
(ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 9, 30 พฤศจิกายน 2565, สัมภาษณ์)

“...พี่ชายของในตลาดไม่ได้เลย ตลาดสดมันจม น้ำขัง คนก็หายหมด พวกเส้นถนนหน้ามัสยิด ย่านการค้า ย่านเศรษฐกิจเลย แม่ค้า พ่อค้ายังขายไม่ได้เลย มันก็กระทบสำหรับครอบครัวพี่”

(ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 20, 14 ธันวาคม 2565, สัมภาษณ์)

สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจจากภัยพิบัติในพื้นที่เทศบาลตำบลปากพะยูน

2. การใช้กลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติในพื้นที่เทศบาลตำบลปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

2.1 การใช้กลยุทธ์การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ

เป็นการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์น้ำในพื้นที่ชุมชน จัดให้มีกิจกรรมการอนุรักษ์และส่งเสริมปลูกป่าชายเลน และมีการส่งเสริมนักเรียนในพื้นที่การในทำกิจกรรมการปลูกป่าชายเลนเพื่อรักษาระบบนิเวศ และการฟื้นฟูป่าชายเลนเพื่อเพิ่มความสามารถในการปรับตัวของระบบนิเวศป่าชายเลนที่เสื่อมโทรมหรือได้รับความเสียหาย และถูกทำลาย โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในชุมชน ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...การฟื้นฟูการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ที่เสื่อมโทรม เช่น การปลูกป่าชายเลน การทำธนาคารปูม้า พันธุ์สัตว์น้ำ”
(ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 5, 29 พฤศจิกายน 2565, สัมภาษณ์)

“...การพัฒนาและฟื้นฟูในการพัฒนาจะมีการลอกคูเพื่อให้ น้ำระบายเร็ว การอนุรักษ์ก็จะเป็นต้นไม้ ป่าชายเลน”

(ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 7, 3 ธันวาคม 2565, สัมภาษณ์)

2.2 การใช้กลยุทธ์การอนุรักษ์

2.2.1 การใช้กลยุทธ์การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศในพื้นที่ชุมชน เพื่อขยายพันธุ์สัตว์น้ำ และการอนุรักษ์พ่อพันธุ์ แม่พันธุ์สัตว์น้ำต่าง ๆ ที่อยู่อาศัยในทะเลสาบสงขลา อาทิ โครงการสร้างบ้านปลาในทะเล พร้อมทั้งอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม รักษาพันธุ์ไม้ต่าง ๆ ให้มีความอุดมสมบูรณ์ เป็นเสมือนกำแพงป้องกันความเสี่ยงจากคลื่นที่พัดเข้าสู่ชายฝั่งและบ้านเรือนประชาชนและเป็นเสมือนป้อมปราการที่ลดผลกระทบจากพายุที่พัดเข้ามา ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ส่วนการอนุรักษ์ก็เป็นเกี่ยวกับอนุรักษ์พวกปลา กุ้งที่ปล่อยไป นกนางแอ่น นกเป็ดน้ำ และรักษาพืชน้ำ แม่พันธุ์ อยุ่่าให้ใครมาทำลาย และการจัดกิจกรรมการปลูกบ้านปลา ปะการังเทียม เพื่อเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำและช่วยป้องกันคลื่นซัดมาแรงๆ ช่วยบรรเทาชะลอ คลื่นลมกว่าจะเข้ามาถึงทางท่าเรือ ถึงแนวบ้านคนอาศัย”

(ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 20, 14 ธันวาคม 2565, สัมภาษณ์)

2.2.2 การใช้กลยุทธ์การปลูกจิตสำนึกสร้างความตระหนัก ส่งเสริมความรู้การอนุรักษ์ที่ถูกต้อง แก่ประชาชน ส่งเสริมให้คนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรของชุมชนตนเองให้คงสภาพ จะช่วยลด ความเสี่ยงภัยพิบัติ และลดผลกระทบจากภัยพิบัติ เพราะทรัพยากรธรรมชาติทุกชนิดล้วนมีความสัมพันธ์ เกี่ยวข้องกัน เมื่อชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น การสูญเสียทรัพยากรลดลง ประชาชนในชุมชน สามารถนำไปประโยชน์ต่อการอุปโภค บริโภคได้อย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ต้องสอดแทรกความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนัก รู้คุณค่าของการรักษาธรรมชาติ รักสัตว์ ให้กับเด็กนักเรียนและเยาวชน ตั้งแต่ชั้นเรียนอนุบาล ประถม เด็ก ๆ จะได้รู้หน้าที่และบทบาท ของตนเองเมื่อโต”

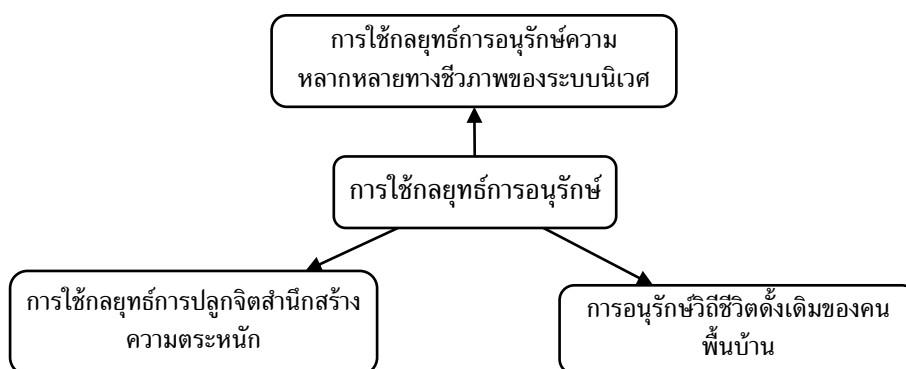
(ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 21, 14 ธันวาคม 2565, สัมภาษณ์)

2.2.3 การอนุรักษ์วิถีชีวิตดั้งเดิมของคนพื้นบ้าน เช่น การอนุรักษ์การสร้างบ้านยกสูง เพื่อลด ผลกระทบจากน้ำทะเลหนุน น้ำท่วมขัง และเป็นเส้นทางน้ำไหลออกสู่ทะเล เนื่องจากเทศบาลตำบลปาก พะยุเป็นเส้นทางน้ำไหลออกสู่ทะเล หรือปลายน้ำของจังหวัดพัทลุง และการออกแบบบ้านบริเวณ ชายฝั่งทะเลที่สร้างด้วยคอนกรีตสมัยใหม่ เพื่อให้สามารถทนทานต่อภัยกว่าการออกแบบบ้านที่สร้างด้วย ไม้ ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...คนสมัยก่อน เขาจะสร้างบ้านยกสูง มีใต้ถุน เพื่อไม่ให้เส้นทางเป็นการขัดขวางน้ำ ไหล เพื่อให้ น้ำไหลลงทะเลอย่างรวดเร็ว”

(ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 25, 3 มกราคม 2566, สัมภาษณ์)

สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 การใช้กลยุทธ์การอนุรักษ์

2.3 การใช้กลยุทธ์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน

การปรับปรุงเชิงโครงสร้างของสิ่งปลูกสร้างให้มีความแข็งแรง ทนทานต่อการรับภัย หรือการสร้างใหม่ให้ดีกว่าเดิม และการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีกว่าเดิม โดยการพัฒนา ซ่อมแซมแหล่งท่องเที่ยว เช่น การปรับปรุงสะพานไม้ลงทะเลบริเวณท่าเรือให้มีความแข็งแรงมากขึ้น เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ การปรับปรุงถนนให้มีความแข็งแรง กว้างขวาง มีแสงสว่างเพียงพอ พร้อมทั้งการซ่อมแซมบ้านเรือนที่ได้รับผลกระทบให้มีความแข็งแรงขึ้น ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

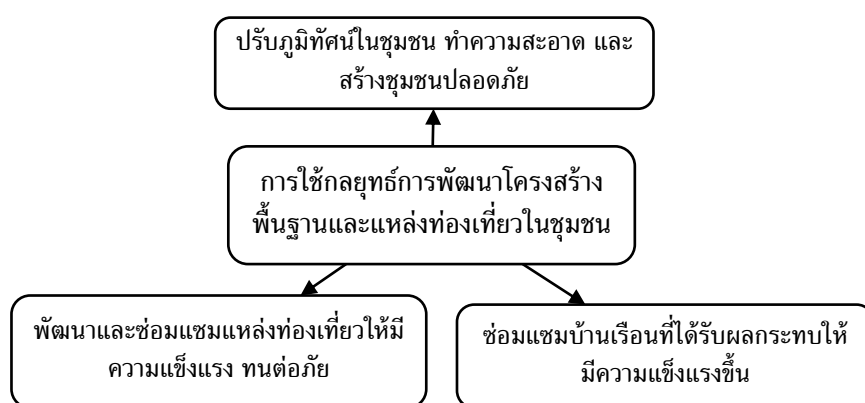
“...ในเรื่องของการพัฒนาคือการจัดการกับสิ่งปลูกสร้างของแหล่งท่องเที่ยวให้มีความแข็งแรง ทนทาน ถนนหนทางให้มีความแข็งแรง”

(ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 17, 7 พฤศจิกายน 2565, สัมภาษณ์)

“...พวกโครงการพัฒนาภูมิทัศน์ชุมชน จัดการขยะ พัฒนาชุมชน พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สะอาด ปลอดภัย”

(ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 24, 18 ธันวาคม 2565, สัมภาษณ์)

สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 การใช้กลยุทธ์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน

2.4 การใช้มาตรการจากทางภาครัฐ เพื่อลดความเสี่ยงภัยพิบัติ

การใช้มาตรการจากภาครัฐในการลดความเสี่ยงภัยพิบัติมีมาตรการ การเตรียมเจ้าหน้าที่เฝ้าระวังจุดเสี่ยงภัยทั้งกลางวัน - กลางคืน มีการตั้งศูนย์บัญชาการ อปพร. เฝ้าระวัง การแจกกระสอบทราย กันน้ำให้ตามบ้าน การแจ้งเตือนผ่านเสียงตามสายของชุมชน การสร้างสะพานทางเดินเมื่อน้ำท่วมขัง การขุดลอกคูระบายน้ำอย่างสม่ำเสมอ การสูบน้ำจุดเสี่ยงเพื่อระบายน้ำลงทะเล การติดป้ายรณรงค์ การแจกถุงยังชีพ และการแจ้งข่าวสารผ่านทางโซเชียล Facebook Page : เทศบาลตำบลปากพะยูน ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

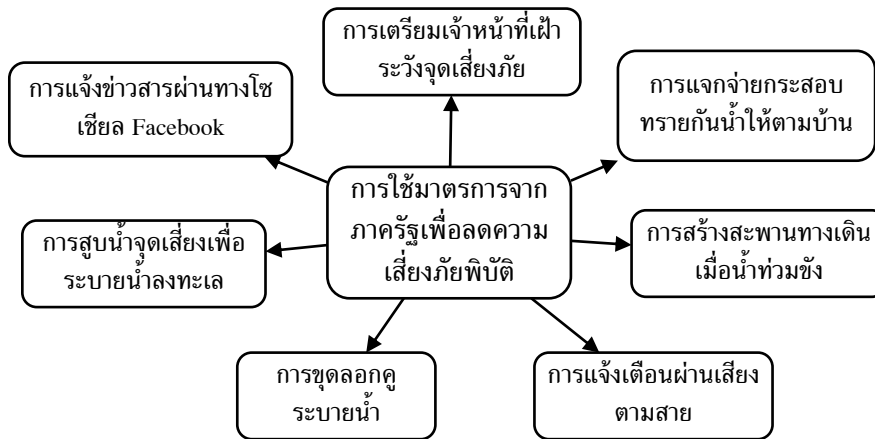
“...การป้องกัน มีการเตรียมบุคลากรเพื่อช่วยเหลือ และในเรื่องของมาตรการการสร้างบ้าน ทั้งนี้ในทางท้องถิ่นเขามีรูปแบบการสร้างบ้านเรือนอยู่”

(ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 17, 7 พฤศจิกายน 2565, สัมภาษณ์)

“...จะมีการประชาสัมพันธ์เรื่องการป้องกัน ขุดคูระบายน้ำ และสูบน้ำลงทะเล เสี่ยงตามสายและ ผ่านเพจ Facebook ให้ประชาชนรับทราบ”

(ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 21, 14 ธันวาคม 2565, สัมภาษณ์)

สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 การใช้มาตรการจากทางภาครัฐ เพื่อลดความเสี่ยงภัยพิบัติ

การอภิปรายผล

1. ผลกระทบที่เกิดจากภัยพิบัติในพื้นที่เทศบาลตำบลปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

1.1 ผลกระทบด้านกายภาพ

ผลกระทบที่เกิดจากภัยพิบัติในพื้นที่เทศบาลตำบลปากพะยูน ส่งต่อโครงสร้างสาธารณูปโภคประจำชุมชน เช่น ไฟฟ้า ประปา ตลาดสด ได้รับเสียหาย ทำให้ที่อยู่อาศัย ร้านค้า ได้รับความเสียหาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชลธิรา สุขสงวน (2560) ศึกษาการรับรู้ความเสี่ยงและการปรับตัวต่อภัยน้ำท่วม พบว่า กลุ่มชุมชนที่ตั้งอยู่บนความเสี่ยงมากและปานกลางได้รับผลกระทบมาก ซึ่งได้รับผลกระทบด้านที่อยู่อาศัย ด้านอาหารการกิน ด้านเครื่องนุ่งห่ม ด้านสุขภาพ

1.2 ผลกระทบด้านสังคม

ประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลปากพะยูนได้รับผลกระทบในด้านความเครียด วิตกกังวล ซึ่งส่งผลการดำรงชีวิตประจำวันและความเป็นอยู่ ความสุขของประชาชนในพื้นที่ นอกจากนี้ประชาชนได้รับผลกระทบจากโรคติดต่อที่อาจจะแพร่ระบาดหลังจากเกิดภัยพิบัติ เช่น โรคไข้หวัด และโรคตาแดง โรคฉี่หนูซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไกรชาติ ตันตระการอาภาและอัมรินทร์ คงทวีเลิศ (2554) ศึกษาสถานการณ์น้ำท่วมผลกระทบต่อสุขภาพ พบว่า หลังจากเกิดสถานการณ์น้ำท่วมประชาชน

ได้รับผลกระทบทางจิตใจ ได้แก่ โรคเครียด เกิดสภาวะวิตกกังวล และประชาชนได้รับผลกระทบโรคที่
เกิดขึ้นช่วงการเกิดน้ำท่วม เช่น โรคตาแดง ไข้หวัดใหญ่ โรคฉี่หนู และโรคอุจจาระร่วง

1.3 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

สถานการณ์ภัยพิบัติในพื้นที่เทศบาลตำบลปากพะยูน ส่งผลต่อรายได้ของชุมชนลดลง
รายได้ของประชาชนลดลง เนื่องจากไม่สามารถประกอบอาชีพในช่วงเกิดภัยพิบัติซึ่งมีความแตกต่างกับ
งานวิจัยของชลธิรา สุขสงวน (2560) ศึกษาการรับรู้ความเสี่ยงและการปรับตัวต่อภัยน้ำท่วมของ
ครัวเรือน พบว่าด้านการประกอบอาชีพ ประชาชนไม่ได้มีอาชีพสำรอง เพราะน้ำท่วมในเวลาสั้น ๆ
ประชาชนมองว่าภาวะน้ำท่วมเช่นนี้ มิได้มีผลทำให้ขาดรายได้มากนัก

2. การใช้กลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติในพื้นที่ เทศบาลตำบลปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

มีข้อค้นพบการใช้กลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อลดความเสี่ยงภัยพิบัติในพื้นที่
เทศบาลตำบลปากพะยูน ดังนี้ (1) การใช้กลยุทธ์การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์น้ำ โดยจัดให้มี
กิจกรรมการรณรงค์และส่งเสริมการปลูกป่าชายเลน เพื่อรักษาระบบนิเวศและช่วยเพิ่มความสามารถใน
การปรับตัวของระบบนิเวศป่าชายเลนที่เสื่อมโทรม ซึ่งเป็นไปตามความสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืน
ในมิติการพัฒนาสิ่งแวดล้อม เป็นการนำทรัพยากรธรรมชาติไปใช้ในปริมาณที่เหมาะสม และระบบนิเวศ
สามารถฟื้นกลับสู่สภาพเดิมได้เอง (สุทธิดา ศิริบุญหลง, 2554) (2) การใช้กลยุทธ์การอนุรักษ์ ได้แก่
การใช้กลยุทธ์การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศ เช่น การสร้างบ้านปลา เป็น
เสมือนกำแพงป้องกันคลื่นและเป็นเสมือนป้อมปราการลดผลกระทบจากพายุ การใช้กลยุทธ์การปลูก
จิตสำนึกสร้างความตระหนัก เป็นการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและลด
พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม และการอนุรักษ์วิถีชีวิตดั้งเดิมของคนพื้นบ้าน เป็นการ
รักษาอัตลักษณ์ท้องถิ่น เช่น การสร้างบ้านยกสูงของชาวบ้านจะช่วยไม่ขวางทางน้ำ ส่งผลให้น้ำไหลสู่
ทะเลอย่างรวดเร็ว มีความสอดคล้องกับกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (2559) ได้อธิบาย
ว่ากรอบการดำเนินงานเช่นใด ในการนำองค์ความรู้และวิถีปฏิบัติของภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยเชื่อมโยง
กับหลักการทางวิทยาศาสตร์เพื่อนำไปประเมินความเสี่ยงต่อภัยพิบัติและนำไปพัฒนานโยบาย
ยุทธศาสตร์ แผนงาน และโครงการ เพื่อให้สามารถบริหารจัดการความเสี่ยงได้อย่างเหมาะสมกับบริบท
ท้องถิ่น (3) กลยุทธ์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน พบว่ามีการพัฒนาพื้นที่
ปรับปรุงโครงสร้างสาธารณูปโภคและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนให้มีความสะอาด เรียบร้อย
แข็งแรง ปลอดภัย เช่น การซ่อมแซมสะพานไม้ทางเดินให้มีความแข็งแรง ทนต่อภัยมากขึ้น ซึ่งมีความ

สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2564 – พ.ศ.2570 ของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ในมิติกลยุทธ์การเพิ่มประสิทธิภาพการฟื้นฟูอย่างยั่งยืน เป็นการเสริมสร้างแนวทางการฟื้นฟูให้ดีกว่าเดิมและปลอดภัยกว่าเดิม (Build Back Better and Safer) และ (4) การใช้มาตรการจากภาครัฐเพื่อลดความเสี่ยงภัยพิบัติ พบว่า มีการแจกกระสอบทราย กั้นน้ำ การแจกถุงยังชีพ การประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนภัยผ่านเสียงตามสายประจำชุมชนและการเฝ้าระวังในพื้นที่จุดเสี่ยง การใช้เครื่องระบายน้ำสูบลงทะเล การตัดป่ายรมรงค์ การขุดลอกคูระบายน้ำเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติและลดผลกระทบพร้อมทั้งรับมือกับภัยพิบัติในชุมชน มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของอารักษ์ พูลศักดิ์ (2562) ศึกษาการใช้มาตรการเชิงโครงสร้างในการลดความเสี่ยงอุทกภัย ผลการศึกษาพบว่า มีการขุดลอกลำน้ำและการใช้ระบบระบายน้ำ มีการสร้างแก้มลิงขึ้นมาเป็นพื้นที่รับน้ำ มีการวางแผนการปรับปรุงสภาพลำน้ำอย่างสม่ำเสมอ การขุดลอกลำน้ำ การตาดตมivolาล่อง การใช้พังกั้นน้ำในพื้นที่เสี่ยง การกำหนดพื้นที่ชะลอน้ำ การสร้างเส้นทางน้ำอ้อมเมือง รวมทั้งมีการพัฒนาระบบระบายน้ำที่ประกอบด้วยประตูระบายน้ำและสถานีสูบน้ำในทุกชุมชน

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการใช้การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติในพื้นที่เทศบาลตำบลปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

1.1 ระดับนโยบาย

1.1.1 หน่วยงานภาครัฐควรมีการของบประมาณในการสนับสนุนและส่งเสริมสำหรับการจัดซื้ออุปกรณ์ และการเตรียมความพร้อมรับมือกับภัยพิบัติ เช่น การอบรมการรับรู้ความเสี่ยงของภัยพิบัติ การฝึกซ้อมแผนของเจ้าหน้าที่และประชาชน และสนับสนุนความรู้ด้านเทคนิค วิชาการ เทคโนโลยีในการจัดการภัยพิบัติทั้งภายในท้องถิ่น และภายในจังหวัดพัทลุง

1.1.2 ในชุมชนขาดการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจยิ่งขึ้นกว่าเดิม ส่วนใหญ่จะเน้นอยู่แต่กับวิถีชีวิตแบบเก่าก่อนยังไม่ค่อยรับเทคโนโลยีเข้ามาจัดการกับการท่องเที่ยว ดังนั้นผู้นำควรมีความพร้อมในการพัฒนาและมีแผนการปรับเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวให้กับชุมชนมีการเติบโตให้ทันโลกมากขึ้น แต่ก็ไม่ควรทิ้งวิถีชีวิตของตนเอง ให้มีการผสมผสานให้เกิดเป็นเสน่ห์ของชุมชนที่น่าค้นหา รวมถึงจัดทำปฏิทินการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับสภาพอากาศ เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ

1.1.3 ควรมีการสร้างภาคีเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอก เพื่อขยายฐานการท่องเที่ยว และสร้างความร่วมมือในการจัดการภัยพิบัติ

1.1.4 หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการมาตรการเชิงโครงสร้างในการขุดลอกคูระบายน้ำอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้มีการระบายไหลสู่ทะเลอย่างรวดเร็ว แต่มีผลกระทบทำให้ตลิ่ง

ถูกกัดเซาะ ดังนั้นหน่วยงานจึงควรมีมาตรการอื่น ๆ ควบคู่ในการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ อาทิ การปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันหน้าดิน หรือการสร้างพังกันน้ำ เป็นต้น

1.1.5 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการวางผังเมืองและตรวจสอบการวางท่อระบายน้ำในพื้นที่ให้มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันและจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากในชุมชนมีการขยายที่อยู่อาศัย อย่างรวดเร็ว จึงควรมีการวางผังเมืองหรือการวางท่อระบายน้ำให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป

1.2 ระดับชุมชน

1.2.1 ควรมีการสร้างร่วมมือกันระหว่างคนในชุมชนกับเจ้าหน้าที่รัฐ และหน่วยงานภายนอก เพื่อขอสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้สมบูรณ์แข็งแรง ทนทานต่อภัย จะเป็นการช่วยลดความเสียหายของแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดจากภัยพิบัติ และควรสร้างความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญการจัดการภัยพิบัติ เพื่อเรียนรู้ถึงวิธีการปฏิบัติตนเมื่อภัยมา เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นปฏิบัติอย่างถูกต้อง และการลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นต่อชีวิตของประชาชน

1.2.2 ควรมีการปลูกจิตสำนึก สร้างความตระหนักให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ รวมถึงนักท่องเที่ยว ให้ช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อมและลดพฤติกรรมที่จะก่อผลเสียแก่ทรัพยากรธรรมชาติโดยให้มีการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของพื้นที่อื่น ๆ ที่มีการรักษาสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เยาวชนได้รู้ถึงกระบวนการในการรักษา สิ่งแวดล้อม และควรจัดทำคู่มือในการรักษา ดูแลสิ่งแวดล้อมและการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติที่ตนสามารถปฏิบัติได้เพื่อให้เยาวชนเข้าใจได้ง่ายและปฏิบัติได้จริง

1.2.3 ควรมีกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เช่น การนำเสนอโปรแกรมการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ เช่น การเชิญชวนประชาชนและนักท่องเที่ยวสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวสีเขียวและเส้นทางการอพยพหนีภัย การจัดกิจกรรมโครงการรณรงค์ปลูกป่าชายเลน กิจกรรมการเรียนรู้วิถีชีวิต ภูมิปัญญาชาวบ้าน เพื่อลดความเสี่ยงและลดผลกระทบจากภัยพิบัติ

เอกสารอ้างอิง

กรกนก เกิดสังข์. (2560). การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเชิงกลยุทธ์ : กรณีศึกษาตำบลบางไผ่

อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2558). กรอบการดำเนินงานเช่นใดเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ.

สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2565, จาก <https://webportal.bangkok.go.th/upload/user/>

ไกรชาติ ตันตระการอาภาและอัมรินทร์ คงทวีเลิศ (2554). สถานการณ์น้ำท่วมส่งผลกระทบต่อ

สุขภาพ. มหาวิทยาลัยมหิดล, ปีที่ 16 (เล่มที่1), 39-40

- ชลธิรา สุขสงวน. (2560). การรับรู้ความเสี่ยงและการปรับตัวต่อภัยน้ำท่วมของครัวเรือนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ไพฑูรย์ พงศบุตร. (2546). กลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ, 27.สืบค้นเมื่อ 18 สิงหาคม 2565, จาก <https://www.saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=27&chap>
- ณภัทร จินเดหาวา. (2563). การศึกษาแนวทางการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยสำหรับผู้นำท้องที่ อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พุทธิมล คชรรัตน์. (2557). นาเหมงโมเดล: ความสำเร็จในการรับมือภัยพิบัติ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ภาวิณี แก้วตาทิพย์. (2559). ศักยภาพและแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่บึงขุนทะเล จังหวัดสุราษฎร์ธานี. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- เมธาวี บุหงาเรือง. (2562). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนในตำบลสิงหนาท อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. สถาบันบัณฑิตบริหารศาสตร
- รัฐกานต์ สามสี. (2558). การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- รณณภัทร พันโกฏฐิ. (2560). การจัดการภัยพิบัติสึนามิในเมืองท่องเที่ยวภาคใต้ฝั่งทะเลอันดามัน: ศึกษาเปรียบเทียบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เสี่ยงภัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ศุภธิดา ก้อนศิลา. (2555). ผลกระทบจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว : กรณีศึกษาสามพันโบก ตำบลเหล่างาม อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี [การศึกษาอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สมพร คุณวิจิต. (2561). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการสาธารณภัยแบบเบ็ดเสร็จ. สงขลา: พี.ซี.พรีนติ้ง
- สุทธิดา ศิริบุญหลง. (2554). การพัฒนาแบบยั่งยืน : กระบวนการกระทำทางเศรษฐกิจสังคม และการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์. เชียงใหม่ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ